

Husdyrbruget 1945.

Af Landbrugslærer *Halldan Jørgensen.*

De første bitre Maaneder af 1945 dannede Afslutningen paa Besættelsestidens mørke Aar. De sidste 8 Maaneder af Aaret var Begyndelsen til en vanskelig Overgangsperiode, hvis Længde vi endnu ikke kender. Men igennem disse Maaneder opdagede vi, at det tager sin Tid at faa Sind og Viljer indstillet paa Samarbejde og Opbygning, naar en Verdens Gigantkræfter saa længe har raset destruktivt.

Der skete saavist store Omvæltninger i 1945; men paa de Omraader, som skal omtales i denne Oversigt, maa Aaret betegnes som stilfærdigt. Landbruget var igennem de senere Krigs-aar gledet ind i en vis Selvforsynings-Balance, som den begyndende Ændring i Tilførsels- og Afsætningsforhold igennem sidste Halvdel af 1945 ikke forrykkede nævneværdigt.

Husdyrbestanden.

Den ordinære Landbrugstælling 1945 foretoges den 14. Juli. Paa dette Tidspunkt — umiddelbart efter Krigens Afslutning — viste den samlede Husdyrbestand i Landkommunerne følgende Forholdstal sammenlignet med 1939:

	1945	1939
Heste	106	100
Kvæg ialt	97	100
Malkekøer	95	100
Svin	52	100
Faar	146	100
Høns	50	100

Det er altsaa Svine- og Hønsbestanden, der har maattet bøde. Men disse Besætningsgrene lader sig heldigvis baade ret

hurtigt og forholdsvis billigt øge igen, naar Fodrings- og Prisforhold gør dette aktuelt.

HESTE. Den meget store Hestebestand, som Krigsaarenes Tællinger har udvist, er yderligere forøget fra 1944 til 1945.

Hestebestanden i Landkommunerne (1000 Stkr.).

	14. Juli 1945	7. April 1945	15. Juli 1944	25. Marts 1944
Hingste, 3 Aar og derover	4	4	4	4
Vallakker, 3 Aar og derover ..	172	171	177	177
Hopper, 3 Aar og derover	242	240	239	233
Plage, 1—3 Aar	121	107	114	85
Føl under 1 Aar	73	36	75	53
Ialt	612	558	609	552
Heste i Byerne	32	—	30	—
Hele Landet	644		639	

Efter Foraarstællingerne er der saaledes 6 000 flere Heste i Landkommunerne end Aaret før. Efter Sommertællingerne er Stigningen 3 000 Stkr. paa Landet + 2 000 Stkr. i Byerne, saa den samlede Bestand kommer op paa 644 000 Stkr., hvilket er det største Antal Heste, Danmark nogensinde har haft. Det er navnlig Gruppen Plage fra 1—3 Aar, der har været i Fremgang, medens Vallakker over 3 Aar har fortsat Tilbagegangen fra de nærmest foregaaende Aar.

Naar Tilførslerne af Benzin og andre Brændselsstoffer samt Motorkøretøjer igen er normale, vil det da ogsaa uden Tvivl vise sig, at vor Hestebestand er blevet noget for stor til en naturlig Dækning af Behovet. I Landdistrikterne er Antallet af Heste saaledes mere end 20 pCt. højere end for en halv Snes Aar tilbage.

KVÆG. Den samlede Kvægbestand er næsten ens ved Aarets Begyndelse og Slutning, 3,04 Mill. Stkr., men der er nogen Tilbagegang for Tyre og Stude ligesom for Kalve under 1 Aar. Derimod er der en mindre Fremgang for Køer og en betydelig Fremgang for Kvier over 1 Aar, saa der i denne Gruppe er 32 000 Stkr. flere i December 1945 end i December 1944.

Ved Foraars- og Sommertællingerne laa den samlede Kvægbestand henholdsvis 58 000 og 47 000 Stkr. højere end paa samme Aarstid i 1944.

Hornkvægbestanden i Landkommunerne (1000 Stkr.).

	29. Dec. 1945	14. Juli 1945	7. April 1945	30. Dec. 1944	15. Juli 1944	25. Marts 1944
Tyre, 1—2 Aar	48	53	30	51	55	37
— 2 Aar og derov. }			22			22
Stude, 1—2 Aar	47	61	34	53	64	40
— 2 Aar og derov. }			25			27
Køer og Kvier, som har kælvet:						
1—2 Aar	1536	1550	11	1532	1530	16
2 Aar og derover .. }			1539			1511
Kvier, som ikke har kælvet:						
1—2 Aar	613	679	505	581	655	483
2 Aar og derover .. }			169			160
Kalve under 1 Aar	797	841	756	819	833	737
Hornkvæg ialt	3041	3184	3091	3036	3137	3033

SVIN. Af Aarets 8 Svinetællinger anføres nedenstaaende de 4 sammenlignet med Hovedtællingen i Juli 1944 og Tællingen ved Aarsskiftet. Det ses, at Sobestanden igennem Aaret viste

Svinebestanden i Landkommunerne (1000 Stkr.).

	1945				1944	
	29. Dec.	6. Okt.	14. Juli	7. April	30. Dec.	15. Juli
Avlsorner	8	9	9	8	8	10
Søer:						
Første Gang drægtige Søer ..	40	58	71	34	31	50
Andre drægtige Søer	87	70	71	64	75	81
Diegivende Søer	50	58	40	42	43	47
Gold Søer, ikke udsat til Slagtning	16	16	12	14	15	18
Udsættersøer til Slagtning	8	11	7	6	9	10
Søer i alt	201	213	201	160	173	206
Pattegrise hos Søerne	391	492	345	348	351	390
Ungt Tillæg og Slagterisvin:						
Fravænnede Grise under 35 kg	510	360	330	379	484	476
Svin paa 35—60 kg	387	348	421	384	424	541
Fedesvin (Slagterisvin):						
60—80 kg	193	234	324	223	235	422
80 kg og derover	87	142		119	144	
Svin ialt	1777	1798	1630	1621	1819	2045

nogen Fremgang, der dog afløstes af Tilbagegang i Aarets sidste Maaneder. Bestanden af Svin over 35 kg gik i Aarets Løb ret stærkt tilbage og især Gruppen paa 80 kg og derover. Dette sidste er imidlertid en direkte Følge af de ændrede Afregningsregler, hvorefter store Svin paa 80 kg slagtet Vægt og derover fra 26. August 1945 fik et *Fradrag* i Prisen paa 10 Øre pr. kg, hvorimod der i Tiden fra September 1942 til Juli 1945 var betalt et *Tillæg* paa 16 Øre pr. kg for store Svin paa 80 kg slagtet Vægt og derover.

Den samlede Svinebestand var i Juli 415 000 Stkr. eller ca. 20 pCt. lavere end i Juli 1944 — sidst i December var de tilsvarende Tal derimod kun 42 000 Stkr. eller godt 2 pCt. lavere.

FAAR. Den samlede Bestand af Faar og Lam var 14. Juli 1945 215 000 Stkr. eller 12 000 Stkr. større end 15. Juli 1944. Antallet af Moderfaar var steget med 9 000 til 99 000 Stkr.

HØNS. Den samlede Bestand af Høns og Kyllinger gik tilbage med 0,5 Mill. Stkr. fra 1944 til 1945; men det ses, at Til-

Hønsbestanden i Landkommunerne (1000 Stkr.).

	14. Juli 1945	15. Juli 1944	17. Juli 1943
Haner, $\frac{1}{2}$ Aar og derover	139	137	118
Høner, $\frac{1}{2}$ Aar og derover	7 701	7 094	5 531
Kyllinger under $\frac{1}{2}$ Aar	8 496	9 605	9 691
Høns i alt	16 336	16 836	15 340

bagegangen falder udelukkende paa Kyllingetillæget, idet Antallet af Høner over $\frac{1}{2}$ Aar er steget med 0,6 Mill. Stkr.

KANINER. Kaninbestanden i Landkommunerne opgjordes i Juli 1945 til 365 000 Stkr. mod 650 000 Stkr. Aaret før. Der er altsaa paa det nærmeste sket en Halvering, hvilket tyder paa, at Arbejdet med disse nøjsomme smaa Husdyr for mange Kaninholdere kun har været en forbigaaende „hobby“ — og det er næppe heller lykkedes i Krigsaarene at indarbejde noget fast Marked for Kaninkød her i Landet. De særdeles gode Skindpriser (4—7 Kr. pr. Stk.) skulde jo ellers synes ogsaa i 1945 at kunne have stimuleret Produktionen.

PELSDYR. Statistisk Departement foretog paa Grundlag af

Spørgeskemaer til Pelsdyravlerne en Opgørelse af Pelsdyrbestanden den 25. August 1945. Efter de indsamlede Oplysninger, der stammer fra 2 104 Pelsdyrfarme (deraf de 1 105 i Jylland), var Antallet af de enkelte Slags Pelsdyr følgende:

	Øerne	Jylland	Hele Landet
Sølvræve	10 131	14 169	24 300
Blaaræve	225	1 046	1 271
Mink	63 372	39 582	102 954
Ildere	1 258	896	2 154
Sumpbævere	16 561	16 177	32 738

Da Departementet ikke tidligere har optalt Bestanden, kan der ikke foretages direkte Sammenligninger med tidligere Aar — men at Pelsdyrholdet har været inde i en rivende Udvikling, er sikkert. Veterinærdirektoratets sidst offentliggjorte Tal, der angiver Pelsdyrbestanden i Slutningen af 1943, viste saaledes kun ca. 8 000 Ræve, 24 000 Mink og 12 000 Sumpbævere. Herefter er Pelsdyrbestanden 3—4-doblet i Løbet af knapt 2 Aar. Af sæsonmæssige Grunde vil Antallet af Dyr dog ogsaa normalt være betydeligt større i August end i December.

I Betragtning af den høje Værdi, det enkelte Pelsdyr repræsenterer, maa det siges, at Pelsdyrholdet ved dygtigt Arbejde fra Opdrætternes Side er vokset til nu at være en Faktor af stor økonomisk Betydning. Nogen Tilknytning til det almindelige Landbrug har denne særlige Form for „Husdyrhold“ da ogsaa, idet et ikke ubetydeligt Antal Pelsdyrfarme er tilknyttet en Landbrugsbedrift, ligesom en væsentlig Del af Foderet til Pelsdyrene er Afgrøder eller Affaldsprodukter fra Landbruget. Der er al Grund til at tro, at Pelsdyrholdet ogsaa har en Fremtid i Danmark under normale Produktions- og Handelsforhold.

Fodring og Sundhedstilstand.

Ogsaa igennem hele 1945 maatte Fodringen klares alene med indenlandsk Foder. Visse Forventninger om indført Foderkorn mod Aarets Slutning skuffedes. Enkelte Skibsladninger Oliekager naaede dog til Landet, og en af de sidste Dage i December frigaves det første Rationeringsmærke til Indkøb af

9 kg — skriver ni kg — Hørfrokager pr. Ko! Men denne længe ventede og savnede Foderrigdom kom altsaa ikke Produktionen til gode i 1945. I Høstaaret 1945—46 blev der noget mere Foder til Raadighed end Aaret før, der ganske vist ogsaa laa betydeligt under 1943—44. Ved Kalenderaarets Begyndelse var

Foder til Raadighed (Mill. F. E.).

	1945—46	1944—45	1943—44
Kraftfoder	2 475	2 273	2 448
Grovfoder ÷ Græs og Grønfoder	4 030	3 862	4 250
Mælk og Valle	580	496	525
Foderforbrug ialt ÷ Græs og Grønfoder	7 085	6 631	7 223

der en normal Kornhøst og ret rigeligt Straafoder til Raadighed, men Roebeholdningerne var derimod meget beskedne. Det var derfor meget velkomment, at Græsset i Foraaret 1945 var tidligt fremme; det blev da ogsaa de fleste Steder en udmærket Græssommer, og Græsningen holdt længe ved i Efteraaret. Da var en god ny Normalhøst bjærget; kun lod den under Selvforsyningsforhold saa værdifulde Roetop en Del tilbage at ønske baade kvantitativt og kvalitativt. Ifølge Kontrolforeningsopgørelserne betyder Ensilagen iøvrigt meget mindre, end man skulde vente, idet Forbruget pr. Ko andrager 20—50 F. E. — men maaske Ensilagen nogle Steder „skjuler“ sig i den Kolonne, der i Regnskabsbøgerne hedder Roer. Ved Tællingen i Juli fandtes der Ensilagebeholdere paa godt 27 000 Ejendomme eller ca. $\frac{1}{8}$ af samtlige Landejendomme i Danmark mod knapt 22 000 Ejendomme i 1943. Dertil kommer saa, at man betydeligt flere Steder ensilerer Roetop i Jordkuler. Iøvrigt er Bjærgningen af Roetoppen meget arbejdskrævende, og det er forstaaeligt, at man ikke over hele Linien har kunnet ensilere al Roetoppen.

Alt i alt blev 1945 et normalt Fodringsaar, hvor den første Betingelse for nogenlunde at opretholde Produktionen var til Stede. Vi kom saaledes i det store og hele fodringsmæssigt godt igennem alle Afspærringsaarene, og vi blev under denne Krig heldigvis forskaaet for daarlige Høstaar, hvis katastrofale Virkninger for Produktionen de ældre huskede saa godt

fra forrige Verdenskrig. Mere rationel Fodertilberedning (Ensileringen) og mere rationel Foderfordeling (Fodernormerne) gjorde dog ogsaa sit til at mindske Ulemperne ved Savnet af Oliekager og Korn udefra.

Hvad Svinefodringen angaar, havde man paa mange Ejendomme i Kartoffelegnene visse Vanskeligheder, idet der fra 22. Januar 1945 indførtes Forbud mod Opfodring af Kartofler. Forbudet var begrundet i, at der en Overgang viste sig en truende Mangel paa Spisekartofler til Befolkningens Ernæring; Forbudet opretholdtes, til Kartoffelhøsten 1945 var bjærget. Der var dog allerede i Efteraaret 1944 kogt og ensileret betydelige Mængder Kartofler, som fortrinsvis blev anvendt til Svinefoder; de store transportable Kogeanlæg har paa fortrinlig Maade gjort deres Nytte i disse kornknappe Aar, idet en Kartoffelafgrøde i Nord- og Vestjylland normalt giver 2—3 Gange saa meget Flæsk pr. Td. Ld. som en Kornafgrøde.

SUNDHEDSTILSTANDEN. Den noget knappe og proteinfattige og undertiden ogsaa paa anden Maade mangelfulde Vinterfodring i disse Aar har ikke kunnet undgaa at paavirke Sundhedstilstanden hos vore Husdyr. Det har navnlig sidst paa Vinteren knebet at holde normal Foderstand og Tilvækst hos Ungdyrene saavel som nogenlunde Huld og Produktion hos de udvoksede Dyr. Under saadanne Forhold nedsættes Dyrenes naturlige Modstandskraft over for saavel Smitte som andre Sygdomsaarsager — og man har i mange Besætninger haft sit Besvær. Hvor man har haft Græsningsforholdene i god Orden, har Sommeren dog kunnet bøde meget paa Vinterens Mangler; men en Nedgang i Frugtbarheden og Tillæggets Levedygtighed har man mange Steder maattet konstatere. Ogsaa de mere voldsomme Stofskiftesygdomme som Roeforgiftning, Trommesyge og „Nyrebetændelse“ krævede i 1945 mange Ofre.

Mund- og Klovesyge konstateredes i godt et Par Hundrede Tilfælde, hvilket var 3 Gange flere end Aaret før. Navnlig i de sidste Uger af 1945 steg Tilfældenes Antal foruroligende (ca. 30 ugentlig), og den beskyttende Vaccination fremskynnedes mest muligt. I store Dele af Landet paabegyndtes en kollektiv Vaccination af samtlige Besætninger inden for Mejeri-

kredsene, en Foranstaltning, som allerede anvendtes paa Fyn i 1939 og viste sig meget virkningsfuld. Men naar Nervøsiteten bliver almindelig, kan alle selvfølgelig ikke faa Vaccine aldeles omgaaende. Vaccinen udvindes paa Mund- og Klovesyggestationen paa Øen Lindholm, men færdigbehandles og efterprøves paa Seruminstituttet i København. Man ligger altid med Vaccine paa Lager til adskillige Tusinde Kreaturer; men skal Produktionen pludselig sættes op paa højeste Gear, gaar der en Maanedstid, inden den færdigkontrollerede Vaccine kan sendes ud til Dyrlægerne. Naar Produktionen først er i fuld Gang, kan der fremstilles godt 1 000 l Vaccine hver femte Dag svarende til Vaccinationen af 40 000 Kreaturer.

Det viste sig da ogsaa i Begyndelsen af 1946, at man ved rettidig og rationel Indsats fra Veterinærernes Side nu er i Stand til nogenlunde at beherske denne frygtede Sygdom.

Det kollektive Arbejde med Bekæmpelse af *Kvægtuberkulose* og *smitsom Kalvekastning* er fortsat med gode Resultater. Kvægtuberkulosen er snart nedkæmpet over det ganske Land, og man koncentrerer Kampen endmere om Kastningen. Et Udtryk herfor er, at Midlerne fra Landbrugsministeriets Fond til Bekæmpelse af Kvægtuberkulose fra Februar 1945 ogsaa kan anvendes til Støtte for Bekæmpelse og Udrensning af smitsom Kalvekastning, naar Bekæmpelsen foretages kollektivt og iøvrigt følger Veterinærdirektoratets Anvisninger.

Inden for nogle Forsøgsomraader har Veterinærerne nu indvundet værdifulde Erfaringer angaaende „Ringprøven“s Anvendelighed som Supplement til Blodprøverne, saa denne hurtige og billige Prøve nu er „færdig til Brug“. Ringprøven, der foretages i en Prøve Mælk, egner sig fortrinligt til orienterende Undersøgelser, naar Kastningsbekæmpelsen paa bred Basis tages op igennem Mejerikredsene.

Der er allerede et betydeligt Arbejde i Gang. Veterinærdirektoratets Opgørelse i Juli 1945 viste saaledes, at der paa dette Tidspunkt i 496 af Landets 1 666 Mejerikredse var foretaget orienterende Undersøgelser. For de paagældende 31 pCt. af samtlige Landets Besætninger, omfattende 750 000 blodprøvede Dyr over 1 Aar, viste Prøverne, at 9 pCt. af Dyrene var

smittede. Af de smittede Besætninger havde de 57 pCt. kun 1—3 Reagenter. Det vil saaledes i mange Besætninger være økonomisk overkommeligt at udsætte Reagenterne; og naar der herefter tages rationelt fat, vil der være gode Muligheder for en hurtig og effektiv Rensning af disse Besætninger.

Produktion og Priser.

Produktionen af Mælk og Æg laa i 1945 højere end Aaret før, men for Flæsket var der en betydelig Tilbagegang, saa Indekstallet for den samlede dyriske Produktion blev 65 mod 69 i 1944.

Indekstal for Produktionen.

	1945	1944	1938	1935
Mælk	82	77	105	100
Smør	76	74	109	100
Flæsk	44	60	93	100
Æg	51	44	128	100
Kød	92	93	108	100
Samlet Husdyrbrugsproduktion ..	65	69	103	100

Den samlede Produktions Størrelse og Fordeling igennem Aarets Maaneder ses for de vigtigste Grupper Vedkommende af følgende Oversigt:

Produktionen af de vigtigste Husdyrprodukter (Mill. kg).

	Mælk		Smør		Flæsk		Æg		Kød	
	1945	1939	1945	1939	1945	1939	1945	1939	1945	1939
Januar ..	267	389	8,1	13,5	15,3	26,4	3,5	10,0	10,9	13,1
Februar ..	241	367	7,0	12,4	17,1	23,8	3,5	10,8	11,3	15,4
Marts ...	280	431	7,9	15,2	13,2	27,6	6,3	14,3	11,0	14,3
April	318	457	9,2	15,2	12,7	24,2	8,3	16,2	8,3	13,0
Maj	434	539	13,3	18,4	19,1	24,6	6,8	16,6	8,4	15,3
Juni	466	528	14,6	17,9	11,8	27,3	5,8	13,3	5,5	10,5
Juli	460	509	14,4	17,6	14,2	22,7	4,6	11,3	6,8	11,5
August ..	432	481	13,6	16,8	15,2	29,4	4,1	10,8	11,1	14,3
September	408	428	13,1	15,0	12,1	22,0	3,8	9,7	11,2	15,0
Oktober ..	376	397	12,1	14,2	13,8	25,6	2,5	5,6	16,3	16,5
November	309	367	9,8	13,1	12,8	30,0	1,5	5,7	16,0	16,2
December	294	384	9,2	13,6	14,2	29,0	1,9	10,0	13,3	12,1
Hele Aaret	4285	5277	132,3	182,9	171,5	312,6	52,6	134,3	130,1	167,2

De beregnede Tal for Hjemmeforbruget af Mælk og Æg samt hjemmeslagt Kød og Flæsk er medregnet i de anførte Tal, hvilket *ikke* har været Tilfældet i lignende Oversigter for tidligere Aar, hvor Statistisk Departement kun medtog den til Salg stillede Del af Produktionen.

Mælkeproduktionen har igennem Krigens Tid været ret ujævnt fordelt igennem Aarets Maaneder og har mere og mere samlet sig om Sommermaanederne, idet man vel ogsaa af fodringsmæssige Grunde bevidst har tilstræbt at faa flere Forarskælvare end normalt. Det ses da ogsaa, at Mælkeproduktionen i Juni 1945 var meget nær 100 pCt. større end i Februar 1945. I 1939 laa højeste Maaned (Maj) derimod knapt 50 pCt. over laveste Maaned (Februar).

Slagtninger paa Eksportslagterierne (1000 Stkr.).

	1945	1944
Svin	1 740	2 307
Heste	24	17
Stort Kvæg	437	348
Fedekalve	276	251
Spædekalve	369	384
Faar, Lam og Geder	157	104

Slagtningerne paa Eksportslagterierne fordeler sig paa de enkelte Grupper af Kreaturer som ovenfor vist.

Paa Fjerkræslagterierne slagtedes der i 1945 omtrent 9 pCt. mindre end i 1944, men dog betydeligt mere end i 1943. For Kalkuner og Ænder var der en betydelig Stigning.

Slagtninger paa de autoriserede Fjerkræslagterier (1000 kg).

	1945	1944	1943
Fjerkræ ialt	1 642	1 795	1 146
Deraf: Høns	617	721	337
Kyllinger	499	593	465
Poularder og Kapuner	13	13	5
Gæs	240	243	193
Ænder	227	199	132
Kalkuner	46	26	14

PRISERNE. De senere Aars Afregningstal for Smør, 3,89 Kr. pr. kg, der danner Basis for Smørprisen paa Hjemmemarkedet, bibeholdtes igennem hele 1945. Derimod nedsattes fra 1. Oktober den i Smørordningen sikrede Afregningssum til Mejerierne fra 4,45 Kr. pr. kg til 4,00 Kr. pr. kg. (Angaaende Mejeri-brugets Forhold henvises der iøvrigt til en i dette Tidsskrift senere kommende Oversigt).

Paa samme Tid nedsattes Flæskepriserne ligeledes med 10 pCt. til 2,59 Kr. pr. kg sl. Vægt. Den tidligere Notering — 2,72 Kr. + 16 Øre pr. kg for store Svin over 80 kg sl. Vægt — havde været gældende siden Marts 1943. Med høje og nærmest stigende Priser paa Frihandelskorn skulde denne Prisnedgang ikke animere til øget Flæskeproduktion.

Som det fremgaar af følgende, der er Dansk Andels Ægexports Gennemsnitsnoteringer, laa Ægpriserne ved Aarets Begyndelse højere end i 1944. I Sommermaanederne og de første Efteraarsmaaneder var Forholdet imidlertid omvendt, saa Aarets Gennemsnitspris blev 2,34 Kr. pr. kg mod 2,41 Aaret før.

Gennemsnitspriser for Æg (Kr. pr. kg).

	1945	1944		1945	1944
Januar	2,55	2,48	August	2,28	2,40
Februar	2,32	2,10	September	2,40	2,59
Marts	2,10	2,10	Oktober	2,55	2,68
April	2,10	2,10	November	2,70	2,70
Maj	2,10	2,25	December	2,70	2,70
Juni	2,10	2,40			
Juli	2,10	2,40	Gennemsnit ...	2,34	2,41

Kødprisen laa fast, idet Landbrugsministeriets Kvæg- og Kødudvalgs Notering for 1. og 2. Klasses Køer igennem hele 1945 saavel som Aaret før var 121,75 Kr. pr. 100 kg.

Hestepriiserne var nedadgaende, idet Opkøbet af Heste og Eksporten af Brugsheste laa stille fra Krigens Slutning og Aaret ud. Landbrugsministeriets Hesteeksportudvalg anmodedes der- til efter Kapitulationen om at realisere de her i Landet af Ty- skerne efterladte Heste, hvilket drejede sig om over 5 000 Stkr. Dette førte i Forening med sig, at Udbudet af Heste var større end Efterspørgslen, og selv om Sælgerne holdt godt

igen, maatte Priserne falde. Ved Aarets Slutning var de fynske Landboforeningers højeste Notering for unge, gode Handelsheste saaledes 2 000 Kr. mod 2 600 Kr. ved Aarets Begyndelse. Aarets Gennemsnitsnotering blev 2 490 Kr. mod 2 758 Kr. i 1944 og 2 512 Kr. i 1943.

Eksporten.

Straks efter Kapitulationen standsedes Eksporten sydpaa, og vore Varer søgte ret snart at finde de gamle Veje til det engelske Marked. — Der gik dog et Par Maaneder, hvor alt paa det nærmeste laa stille, og senere var der ogsaa adskillige Formaliteter og Prisaftaler, der nok kunde volde Vanskeligheder. Alle disse Ting vil det føre for vidt her at komme ind paa, men i Professor K. Skovgaards Nytaarsartikel i Hæfte 1 er der fremsat nogle korte Betragtninger over disse Problemer og Landbrugets Produktionsøkonomi i Almindelighed.

Da Eksporten først kom ind i en nogenlunde fast Gænge, medgik en væsentlig Part til Forsyningen af de forskellige allierede Hære i England og paa det europæiske Kontinent. De vigtigste Udførselstal for Husdyrbrugsprodukter var følgende:

Udførslen af danske Husdyrbrugsprodukter.

	1945	1944	Gennemsnit 1935—39
Svin (Mill. kg)	62,7	52,6	149,1
Ost (Mill. kg)	0,8	1,7	8,9
Æg (Mill. Snese)	7,9	2,5	74,6
Bacon og Flæsk (Mill. kg)	50,0	101,3	185,1
Levende Svin (1000 Stkr.)	9,6	92,5	131,2
Svinefedt (Mill. kg)	0,3	1,2	11,4
Slagtet Hornkvæg (1000 Stkr.)	97,8	36,7	61,1
Levende Hornkvæg (1000 Stkr.)	43,2	130,6	146,5
Slagteriaffald (Mill. kg)	3,4	9,0	22,2
Heste (1000 Stkr.)	6,1	29,8	10,8

I Tidsskrift for Landøkonomi 1945, Side 350, findes en detaljeret Oversigt over Landbrugseksporten og dens Fordeling til Aftagerlande igennem alle Krigsaarene indtil 1944.

Ogsaa efter Kapitulationen var der en meget følelig Mangel paa Skibe og andre Transportmidler, ligesom Minefaren for-

længede adskillige Ruter betydeligt. Skibe til Belgien, Holland og Frankrig maatte saaledes følge en Rute op til Island og derefter gaa ned langs den engelske Kyst! Først i Aarets sidste Uger kunde Ruten lægges igennem Kielerkanalen. Disse Transportvanskeligheder hæmmede ikke mindst Eksporten af Slagtekvæg og Kød. Trods det, at saavel Venner som tidligere Fjender i mange europæiske Lande maatte sulte, blev Hjemmemarkedet som Følge af ovennævnte Forhold stærkt overfyldt med Kød i Efteraarsmaanederne; Kølehusene var fyldt, og en Overgang indtegnedes der ugentlig 30—40 000 Stkr. Slagtekvæg mere, end Kvæg- og Kødudvalget kunde aftage. Hen i Oktober og November kom der dog Gang i Eksporten, der i første Omgang navnlig gik til Sverige og Finland. Efter Aftale med de britiske Myndigheder afsattes der mod Aarets Slutning igen en Del levende Kvæg til de nordtyske Slagtehuse, ligesom der efterhaanden ad anden Vej blev truffet Aftale om Afsætning af hele vor Kødproduktion.

I Efteraaret 1945 genoptoges ligeledes Eksporten af slagtet Fjerkræ, der havde været helt standset siden 1941; der var dog kun meget smaa Kvanta at udføre, og disse gik navnlig til Schweiz. Paa samme Maade kom der ogsaa en Eksport af slagtede Kaniner i Gang til Schweiz, Norge og Sverige.

Eksportaaret 1945 var saaledes meget omskifteligt, idet Forholdene helt ændredes ved Krigens Afslutning — men uroligt og usikkert laa Markedet hele Aaret ud, hvis man overhovedet kan bruge dette Udtryk om disse ekstraordinære og noget stive Afsætningsmuligheder, hvor der jo ikke var Tale om nogen fri Prisdannelse. Ved Aarsskiftet laa Forholdene vel nærmest saaledes, at Afsætningen fremover ikke syntes at volde Vanskeligheder — bortset fra, at de opnaelige Priser var meget beskedne i Sammenligning med Landbrugets høje, og stadig stigende, Produktionsomkostninger. Og det kneb stadig at faa Skibene lastet hjemover, saa vi end mere føleligt maatte savne vigtige Importvarer, derunder ogsaa Produktionsmidler til Landbruget.

Værdien af Landbrugseksporten igennem samtlige Krigsaar fra Januar 1940 til Maj 1945 androg 4 279 Mill. Kr.; Importen

af Raavarer til Landbruget beløb sig i samme Tidsrum til 480 Mill. Kr. Til Tyskland eksporteredes i de nævnte 5 $\frac{1}{3}$ Aar Varer for 3 512 Mill. Kr. fra Landbruget og Varer for 1 506 Mill. Kr. fra andre Erhverv; dette giver tilsammen 5 018 Mill. Kr. overfor de 4 627 Mill. Kr., for hvilke vi i samme Periode fik Importvarer fra Tyskland. Det er altsaa ikke denne Samhandel, der igennem Krigsaarene har belastet vor Clearingskonto med de meget omtalte Milliardbeløb. Talen i visse Kredse om, at Landbruget har levet højt paa andre Samfundslags Bekostning, har altsaa intet paa sig; de store og formentlig uerholdelige Tilgodehavender hos Tyskerne hidrører derimod hovedsagelig fra indirekte Besættelsesomkostninger, store Værnemagtsarbejder m. v.

Avlsarbejdet.

De forskellige Avlsforanstaltninger gennemførtes i 1945 paa sædvanlig Maade. Dette gælder ogsaa Arbejdet inden for Kvægavlsforeninger, Hesteavlsforeninger og andre Avlsforeninger, hvor Tilslutningen overalt var god. Hvad Dyrskuerne angaar, maatte det jyske Ungskue og det sjællandske Fællesskue dog endnu i dette Aar „udstykket“ til lokale Pladser ligesom i de foregaaende Aar. Derimod gennemførtes det fynske Fællesskue, som ogsaa havde maattet aflyses i 1944. De lokale Dyrskuer og Amtsfællesskuerne gennemførtes med god Tilslutning. De besøgendes Tal var alle Steder meget stort, og Feststemningen, der har sin særlige Betydning for, om et Dyrskue skal blive helt vellykket, var større end nogensinde. Man glædedes efter vort Lands Befrielse over igen i Tryghed at kunne være sammen i disse gode Sommerdage til store faglige Stævner og Folkefester — og Land og By havde ved disse Lejligheder ikke Vanskeligheder ved at samarbejde. Maatte det blive saaledes ogsaa ud over Dyrskuedagene —!

Stambogsføring, Kaaringer og Afkomsbedømmelser gennemførtes normalt, selv om ogsaa her var Vanskeligheder. Ligeledes blev en Del Afkomsundersøgelser gjort op, men Vanskelighederne med under disse Aars unormale Produktionsforhold at skaffe tilstrækkelig meget og tilstrækkelig sikkert Talmate-

riale til Sammenligning af Mødres og Døtres Ydelse har vel bidraget til, at man i dette Arbejde har søgt at finde nye, farbare Veje. Igennem et Par Aar har man drøftet Mulighederne for at faa oprettet særlige Kontrolstationer for Kvæg, og fra Efteraaret 1945 blev de første tre *Afkomsprøvestationer* en Kendsgerning. Det drejer sig foreløbig om *Brattingsborg* paa Samsø, *Lægaarden* ved Holstebro og *Fjordvang* ved Ringkøbing. Det er de stedlige Foreninger, der anvender kunstig Sædoverføring, der staar bag Afkomsprøvestationerne, men Forsøgslaboratoriet, der har paataget sig Ansvaret for Fodringens Gennemførelse og Ydelseskontrollen, har udarbejdet nogle Fællesregler, som det er Tanken at anvende over hele Landet, hvor lignende Stationer maatte blive oprettet. Princippet er jo netop det, at alle ydre Forhold skal være saa ens fra Sted til Sted og fra Aar til Aar som overhovedet muligt — saa at Forskellen mellem de prøvede Dyr's Mælkemængde og Fedtprocent kan antages udelukkende at bero paa deres forskellige arvelige Anlæg.

Af Forsøgslaboratoriets Fællesregler skal her nævnes, at det er Meningen foreløbig kun at prøve Afkomshold af 1. Kalvs Kvier efter Tyre, der i større Omfang benyttes til kunstig Sædoverføring.

Et Prøvehold bestaar af 15—20 Kvier, der kælver i Tiden fra 1. Oktober til 15. November i en Alder af 27—33 Maaneder.

Kvierne samles paa Prøvestationen 1. September, og Kontrollen varer ca. 10 Maaneder fra Kælvningen.

Foderets Sammensætning og Mængde gøres ganske ens, saa Kvierne faar Foder i Forhold til deres Ydelse. Fodermængderne skal ligge en Ubetydelighed over de gængse Normalfodringsnormer.

Foderet udvejes af en af Forsøgslaboratoriet antaget Assistent dagligt til hvert enkelt Dyr, og Mælkeydelsen kontrolleres to Gange ugentlig.

— Man nærer store Forventninger til dette ny Led i Kvægavlsarbejdet; men man er klar over, at det vil blive ret kostbart, hvis et større Antal Tyre skal afkomsprøves ad denne Vej. Foreløbig er der to Hold Kvier til Prøve paa hver af de

tre Stationer, og Starten synes at have været god — Forsøgs-laboratoriet vil saa til sin Tid offentliggøre Resultaterne i en Beretning, der sikkert vil give mange værdifulde Oplysninger om denne Begyndelse og de prøvede Afkomshold.

KONTROLFORENINGERNE. Der var betydelige Vanskeligheder baade med at faa Assistenten til Arbejdet og med at skaffe Glasvarer. Det blev dog kun nogle faa Foreninger, som af disse Grunde helt maatte standse, og Stillingen i sin Helhed blev hævdet, idet der ved Slutningen af 1945 fandtes ca. 1 790 Foreninger med rundt regnet 760 000 Køer mod ca. 1 770 Foreninger og 732 000 Køer Aaret før. Nogle Hovedresultater for Regnskabsaaret fra 1. Oktober 1944 til 30. September 1945 var følgende:

	Gennemsnitsydelse pr. Ko			F. E.	pCt. kontr. Køer	Udgift Kr. pr. Ko
	kg Mælk	pCt. Fedt	kg Smør			
Fyn	3355	4,08	153,3	2937	73,4	6,30
Bornholm	3236	4,19	152,0	2833	48,8	5,32
Lolland-Falster	3250	4,02	146,3	2887	60,6	5,68
Sjælland	3194	4,03	144,1	2887	52,2	5,52
Jylland	3081	3,91	134,7	2827	46,3	5,49
Hele Landet 1944—45	3155	3,97	140,1	2858	50,7	
" 1943—44	3139	4,02	141,3	2912	49,9	
" 1942—43	3008	4,01	135,0	2831	49,0	
" 1941—42	2779	4,07	126,7	2694	49,2	
" 1938—39	3666	3,92	160,7	3050	47,7	

Der er saaledes en ubetydelig Tilbagegang for Fedtprocent og Smørudbytte og nogle faa kg Fremgang for Mælk, naar Aarets Gennemsnitstal sammenlignes med det foregaaende Aar.

Paa Baggrund af den Kendsgerning, at alt for mange iøvrigt gode Køer afgaar i en for ung Alder, har man i de senere Aar interesseret sig meget for „Højtydende, længelevende Køer“, og ved en af Ugebladet „Landet“ i Juli 1945 afsluttet Konkurrence blev 187 saadanne Køer tildelt Diplom, deraf 144 R. D. M., 16 Jydske, 16 Jersey, 8 Korthorns og 3 Hollændere. Højst naaede en rød Ko fra P. Rasmussen, Holmdrup, Skaarup paa Fyn. Denne Ko, Nr. 15, født 1922, gav i 19,8 Regnskabsaar ialt 94 610 kg Mælk med 4,32 pCt. Fedt og 4 587 kg Smør. Denne

fremragende Livsydelse er nær ved Verdensrekorden, idet saa vidt vides kun to Køer er naaet højere; disse, der begge var Hollændere, havde hjemme i henholdsvis U. S. A. og Canada og gav 4616 og 4607 kg Smør.

SVINEAVLSCENTRENE og Svineavlsarbejdet iøvrigt har haft adskillig Modgang i disse Aar, hvor Besætningerne reduceredes, og den almindelige Producent's Interesse for Avlsarbejdet svækkedes. Men Arbejdet er fortsat i den gamle Gænge baade paa Centrene og paa de faste Forsøgsstationer. De lokale Kaaringer af Søer og Orner og Arbejdet paa de lokale Forsøgsstationer har derimod maattet indskrænkes betydeligt.

Der anerkendtes i 1945 249 Avlscentre for Svin af Landrace og 4 for Svin af Yorkshirerace mod henholdsvis 248 og 6 i 1939. Frugtbarhedsforholdene har været gode, idet samtlige Søer i Gennemsnit pr. Kuld havde 11,5 Grise ved Fødsel og 9,1 ved Fravænning. Forsøgsholdenes Trivsel og Slagte-kvalitet ses af omstaaende Oversigt.

De pæne Tal for Landracen viser, at det i Krigens vanskelige Aar avlsmæssigt er lykkedes at holde Stillingen; vi har fremdeles i Avlscentrene en Bestand af virkelige Elitedyr, som er vel skikkede til at være Grundlaget for en Udvidelse af Svinebestanden i Danmark, naar Tiden dertil er inde.

Yorkshireracen har været i Defensiven i de senere Aar, og kun 6 Forsøgshold paa tilsammen 24 Grise er i Virkeligheden for lidt til at give sikre Gennemsnitstal. Men det vil ses, at Yorkshiresvinene gennemgaaende har alt for tykt Rygflæsk, saa mange kommer i II. og III. Klasse, hvorimod Landracen er paa den anden Grøftekant, idet en gennemsnitlig Rygflæskeykkelse paa 3,39 cm er ved at være for lidt. For mange af saadanne Grise vil komme i Klassen „for tynde“, som vel egentlig ikke burde betegnes med I. Klasse.

Der har igennem Krigsaarene, hvor Slagteriernes normale Klassificerings- og Afregningsregler har været suspenderet, fra visse Sider været arbejdet paa igen at bringe *sortbrogede Svin* til Ære og Værdighed. I Aarene 1943—45 har Forsøgslaboratoriet imidlertid gennemført nogle Forsøg, hvor Afkomshold fra disse sortbrogede Svinebesætninger er sammenlignet med

Gennemsnitstal fra Svineforsøgene.
(Regnskabsaaret gaar fra 1. Sept. til 31. Aug.).

	1944-45		1943-44	
	Landrace	Yorkshire- race	Landrace	Yorkshire- race
Antal Forsøgsgrise	2 296	24	2 484	52
Udsætterprocent	3,3	0	3,4	1,9
F. E. pr. kg Tilvækst	3,31	3,34	3,30	3,35
pCt. Eksportflæsk	60,5	60,8	60,8	61,1
Tykkelse i cm af:				
Rygflæsk	3,39	3,82	3,44	3,78
Bug	3,26	3,18	3,32	3,15
Kroplængde i cm	93,7	92,2	93,7	92,3
Points (0-15) ved Bedømm. af:				
Fasthed	13,2	13,5	13,3	13,6
Bov	12,7	10,8	12,7	10,9
Rygfl. Fordeling	12,8	11,4	12,7	11,8
Bug	12,9	12,6	13,1	12,3
Skinker	12,3	11,6	12,4	12,1
Finhed	13,1	13,0	13,1	13,2
Kødfylde	12,9	12,6	12,8	12,6
Bacontype	12,5	11,4	12,6	11,6
pCt. Svin i Klasse:				
I { for tynde	8	4	7	2
I { letfedede	80	50	78	53
II mellemfedede	11	42	13	35
III fedede	1	4	2	10

Svin af Landracen. En Beretning om Forsøgsresultaterne er paa Trapperne, men det tør røbes, at Tallene gaar de sortbrogede stærkt imod! Der mangler meget i, at de sortbrogede Svin har kunnet klare sig saavel med Hensyn til Trivelighed som Slagtekvalitet. Dette gælder ogsaa, naar der fodres med stort Røefoder, og det gælder — endda i ganske særlig Grad — ogsaa, naar Svinene skal fedes op til en Slutvægt paa 120 eller 140 kg. Man maa herefter spaa de sortbrogede Avlsbesætninger en trang Skæbne.

AVLSCENTRE FOR HØNS. Paa Grundlag af Statens Fjerkræavlsudvalgs Konkurrence anerkendtes i 1945 85 Avlscentre for Høns mod 96 Aaret før. Af de 85 anerkendtes til Gengæld de 83 i Klasse A, og Aarets Gennemsnitslægning for samtlige Be-

sætninger var 223 Æg pr. Unghøne; 3 Besætninger har over 260 Æg i Gennemsnit for Unghønerne.

Der arbejdes i Avlscentrene overvejende med Italienerne, idet 55 pCt. har hvide og 22 pCt. har brune Italienerne, derefter kommer 11 pCt. Rhode Islands, 5 pCt. Lyse Sussex, 5 pCt. Hvide Wyandotter; en enkelt Besætning har Anconaer og en har Plymouth Rocks. En Række Besætninger med hvide Italienerne besætter Toppladserne i den eksklusive Konkurrence; Førstepladsen har *H. Hansen*, Progress, Nykøbing F., med 96 Points og 244 Æg i Gennemsnit pr. Unghøne, derefter kommer *Husmandsskolen i Høng* og *K. Vadgaard*, Borris, der Aaret før havde 1. og 2. Pladsen. De paa Favrholt kontrollerede Afkoms-hold havde i Gennemsnit følgende Ydelse:

Kontrollægningen paa Favrholt.

(11 Maaneder fra 1. Nov. 1944 til 30. Sept. 1945).

Race	Antal Hold	Æg	kg Æg	Ægvægt g	Vinter-æg	Vægt kg	F. E. pr. kg Æg
Hv. Ital.	42	197	11,565	58,7	75	1,95	3,55
Br. Ital.	15	188	10,958	58,3	70	2,05	3,71
Ancona	1	185	10,390	56,2	72	1,84	3,76
<i>Let Race</i>	58	194	11,388	58,6	74	1,97	3,59
Rhode Islands	5	182	10,644	58,6	74	2,93	4,25
Sussex	7	177	10,215	57,6	78	2,93	4,45
Wyandotter	5	196	11,402	58,3	82	2,56	3,84
Pl. Rocks	2	191	11,012	57,7	69	2,73	3,96
<i>Svær Race</i>	19	185	10,724	58,1	77	2,81	4,17
<i>Alle Hold</i>	77	192	11,224	58,5	75		

Højestydende Hold, der var fra *Dorthea Pedersen*, Lunde, gav 250 Æg pr. Høne i 11 Maaneder. Højestydende Enkelthøne var fra samme Hold og gav 263 Æg. Aaret før var Gennemsnitslægningen paa Favrholt for samtlige Hold 184 Æg mod 192 i Aar.

Statens Fjerkræavlsudvalg anerkendte endvidere 13 Besætninger af KALKUNER, GÆS og ÆNDER som Avlscentre; højest stod her en Flok broncefårvede Kalkuner fra Skovejer *M. Fog*, Gudme.

KANINKONTROLSTATIONEN paa Favrholt, der er oprettet ved et Samarbejde mellem Fællesudvalget til Kaninavlens Fremme og Forsøgslaboratoriet, begyndte sin Virksomhed i 1944, og den første Beretning om Forsøgsresultaterne er nu offentliggjort. Paa Stationen føres der Avls- og Stammerkontrol for saavel Kød- og Pelskaniner som for Angorakaniner, og der er vedtaget Regler om, at de udpegede Avlscentre og Besætninger, der deltager i Fællesudvalgets Landskonkurrencer, skal sende et vist Antal Ungdyr til Afprøvning paa Kontrolstationen. Kontrollen omfatter saavel Vækstevne som Foderforbrug, Slagte- og Skindkvalitet. For Angorakaniner drejer det sig om Uldmængde og Uldkvalitet.

Ikke mindre end 14 Kaninracer har været repræsenteret, men som det ses af nedenstaaende Oversigt over Gennemsnitsresultaterne, er der kun nogle faa Racer, for hvilke der er kontrolleret et betydeligt Antal Dyr.

Tilvækst og Foderforbrug hos forskellige Kaninracer.

	Antal Dyr	Vægt ved Slagtning kg	Daglig Tilvækst i g	F. E. pr. kg Tilvækst
Alaska	2	2,45	13,2	6,62
Havanna	2	2,70	10,4	10,53
Lille Chinchilla	10	2,49	13,8	7,50
Lille Sølvkanin	5	2,23	10,9	9,27
Hvid Landkanin	163	3,01	16,7	6,41
Blaa Wiener	62	3,44	20,3	5,42
Hvid Wiener	3	3,22	15,9	7,44
Bourgogne	20	3,31	16,2	6,91
Stor Chinchilla	35	3,54	17,5	6,74
Stor Sølvkanin	15	3,46	18,6	6,06
Fransk Vædder	24	3,97	18,1	6,60
Belgisk Kæmpe	3	4,83	18,5	6,79
Hvid Kæmpe	9	4,49	13,0	10,45

Slagtevægten er fæstsat forud, idet det er Hensigten at slagte alle Dyrene ved den for paagældende Race gunstigste Slagtevægt. Iøvrigt henvises mere interesserede i dette nye Arbejde til 221. Beretning fra Forsøgslaboratoriet.

Dansk Husdyrbrug har igennem mange Aar haft en vid Arbejdsmark, og de indsnævrede Muligheder i Krigens Aar har vel ikke just gjort denne Tid gunstig for de store Landvindinger — dog enkelte, nye Veje er blevet betraadt, og der er paa alle Felter arbejdet udholdende og energisk paa at holde „Produktionsapparatet“ i Orden til bedre Tider. Dette sidste maa siges at være lykkedes næsten over Forventning baade i de hundredtusindtallige Brugsbesætninger og i de forholdsvis faa Elite-Avlsbesætninger, der hver paa sit Omraade skal gaa i Spidsen ad Fremskridtets Veje.

Men der hører mere end „Apparat“ til, om der skal blive virkelig Fremdrift og Opgang i Avlsarbejde og Produktion. *Der hører ogsaa økonomisk tilfredsstillende Konjunkturer til* — og her kunde nok et og andet ængste, ikke mindst mod Aarets Slutning. Faldende Salgspriser med Udsigt til Fortsættelse nedad samtidig med stærkt stigende Produktionsomkostninger, viste ikke den rette Vej. Ikke mindst de meget høje Folkelønninger og absolut Mangel paa Folk kunde nok tage Humøret fra en og anden, saa vedkommende Landmand ikke saa anden Udvej end at reducere Besætningen stærkt — eller maa-ske endog helt radikalt bortsælge alt.

De store Besætninger og Produktionen af Foder til samme er meget arbejdskrævende, det er sandt; men ogsaa i hele Samfundets Interesse maa det haabes, at Forholdene igen maa trække sig i Lave, saa det krævede Arbejde kan præsteres, og en Udvikling bort fra den intensive Drift med stor Husdyrbrugsproduktion i dansk Landbrug kan undgaas.
